

Nr 72.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1930 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar dels om anslag till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet dels om anslag till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm jämte tre i dessa ämnen väckta motioner.

(1:sta avd.)

Sveriges
utsädes-
förening.

1:o) Under punkt 76 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för budgetåret 1930/1931 anvisa såsom särskilda extra anslag *dels* till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 144,240 kronor, *dels ock* till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrlands län och Jämtland samt i Luleå 100,460 kronor eller sålunda tillhoppa 244,700 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 272—281 i statsrådsprotokollet.

Motioner.

I två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 173 av herr *Jönsson*, samt II: 167 av herrar *Paulsen* och *Pehrson* i Bramstorp, har hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1930/1931, utöver av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, såsom extra anslag till Sveriges Utsädesförening anvisa *dels* till bestridande av årskostnaderna för utvidgad verksamhet ett belopp av 32,750 kronor, *dels ock* för gäldande av vissa med denna utvidgning förenade och i vissa avseenden såsom förutsättning här för nödvändiga engångskostnader 80,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet vidare till behandling förehåft en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion nr 171 av herr *Anderson* i Storegården *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte såsom villkor för erhållande av statsunderstöd för bedrivande av växtförädling bestämma, att registrering av sortnamn icke må förekomma eller, då sådan redan skett, icke utnyttjas till förhindrande av sorternas spridning, vare sig den, som sökt och erhållit statsanslag, själv bedriver försäljning av sorter

eller genom särskild mellanhand, som övertagit försäljningen, tillhandahåller sådana.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till motionerna.

Från och med 1905 har riksdagen årligen anvisat medel till Sveriges utsädesförening. Anslagets belopp, som plägar bestämmas till skillnaden mellan de belopp, vartill föreningens inkomster och utgifter efter granskning beräknas uppgå, är för budgetåret 1929/1930 uppfört med 235,200 kronor, därav 135,250 kronor till huvudanstalten vid Svalöv och 99,950 kronor till filialerna.

Ang.
anslag till
Sveriges
utsädes-
förening.

I en till Kungl. Maj:t inkommen ansökning, varöver infordrade utlåtan- den avgivits den 24 september 1929 av lantbruksstyrelsen och den 23 oktober 1929 av statskontoret, har styrelsen för utsädesföreningen till en början, med utgångspunkt från *verksamhetens tillgodoseende i hittillsvarande omfattning*, gjort framställning i fråga om anvisande av anslag för budgetåret 1930/1931 dels till uppehållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer ävensom för beredande av vissa förmåner åt universitetets i Lund institution för ärtflichthetsforskning, dels ock för uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrlands län, Jämtland och i Luleå. I denna ansökning har föreningen tillika hemställt, dels att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, utöver förstnämnda anslag, *för utvidgning av föreningens verksamhet* för budgetåret 1930/1931 anvisa ett anslag av 32,750 kronor, dels ock i den form och på det sätt Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt ställa till föreningens förfogande ett belopp av 80,000 kronor för bestridande av vissa i ansökningen angivna med verksamhetens utvidgning förenade och i vissa avseenden såsom förutsättning härför nödvändiga engångskostnader.

Förstnämnda förslag innefattar, vad angår huvudinstitutionen, höjningar å utgiftssidan med sammanlagt 4,045 kronor. Härav hänföra sig 600 kronor till avlöningar till tjänstemän m. fl., 165 kronor till dyrtidstillägg, 200 kronor till kontorsutgifter, post, telefon m. m., 300 kronor till försäkringar och skatter, 800 kronor till räntor och 280 kronor till diverse utgifter, 500 kronor till en nytillkommen post, avseende arrende av jord för ärtflichthetsinstitutionens försök, och 1,200 kronor till en likaledes ny post till biträde vid förevisning av institutionen för besökande. Å andra sidan innebär förslaget nedsättning av posten till kontrollverksamhet med 28,500 kronor till 15,000 kronor, beroende på överflyttning i väsentliga delar av denna verksamhet till statens centrala frökontrollanstalt, och av posten till pensionsavgifter med beräknade 400 kronor. Utgifterna för filialerna hava på grund av nytillkomna ålderstillägg höjts med 500 kronor. Då de för budgetåret 1929/1930 godkända utgifterna sammanlagt uppgå till 357,915 kronor, utgör

föreningens förslag i avseende å verksamheten i dess nuvarande omfattning en utgiftsminskning av 24,255 kronor.

I fråga om inkomstberäkningen föreligga följande skiljaktigheter i förhållande till budgetåret 1929/1930, för vilket år inkomsterna beräknades till 122,700 kronor. Posterna hyror och tilläggsavgiften från statens centrala frökontrollanstalt hava höjts med 600 respektive 7,500 kronor, under det att dels grundavgiften från centrala frökontrollanstalten sänkts med 32,500 kronor till 15,000 kronor, dels en tilläggsavgift från allmänna svenska utsädesbolaget å 200 kronor bortfallit.

Beträffande härefter föreningens ansökning i den del den avser anvisande av anslag för *utvidgning av föreningens verksamhet*, vilken grundar sig på av de olika avdelningsföreståndarna framställda förslag, har föreningen sammanfattat de allmänna motiven härför sålunda.

Orsakerna till behovet av ökade medel vore flera. Så hade kravet på i vissa avseenden — främst med hänsyn till inre egenskaper — förbättrad kärnkvalitet hos ett par av våra viktigaste sädesslag, vete och korn, nödvändiggjort särskilda undersökningar och förädlingsarbeten. De senaste årens ogynnsamma förhållanden för rågodlingen hade ökat behovet av för sådana skördenedsättande faktorer mera okänsliga sorter. Vallodlingens och beteskulturens ökade betydelse för vårt jordbruk nödvändiggjorde ökade ansträngningar för att frambringa särskilda för våra vallar och betesmarker lämpliga sorter av gräs och vallbaljväxter. Nyupptagna metoder för rotfruktsförädlingen ansåges lämna större möjligheter för uppdragandet av nya rotfruktsorter, och det syntes angeläget, att arbetena härmed kunde utföras i tillräckligt stor omfattning. Så vore också fallet i fråga om potatisförädlingen; för potatisens vidkommande hade den i vårt land nu inkomna potatiskräftan därjämte nödvändiggjort särskilda förädlingsarbeten för frambringandet av mot nämnda sjukdom immuna sorter. De allmänt härjande växtsjukdomarna gjorde också behovet av särskilda studier rörande desamma och deras bekämpande, bland annat, i samband med förädlingsarbetena, stort. Möjligheterna för föreningen att i detta avseende göra en större insats hade också ökat, sedan föreningen i sin tjänst fått en avdelningsföreståndare med speciell utbildning på växtsjukdomarnas område.

De för ovan antydda utvidgningar av förädlingsarbetena samt övriga ändamål behövligen medlen uppgå enligt i ansökan gjord sammanställning till följande belopp.

	Årliga utgifter	Engångskostnad
Vete- och havreavdelningen	Kr. 5,250: —	37,000: —
Bakningsförsöken	» 1,000: —	— —
Kornavdelningen	» 2,000: —	— —
Rågavdelningen	» 1,000: —	— —
Vallväxtavdelningen	» 4,500: —	— —
Rotfruktsavdelningen	» 4,500: —	8,400: —
Avdelningen för potatis och ärter samt studier av växtsjukdomar	» 6,000: —	16,500: —
Kemiska avdelningen	» 1,000: —	10,800: —

	Årliga utgifter	Engångskostnad
Kontrollavdelningen	» — —	1,000: —
Ärftlighetsinstitutionen	» — —	7,000: —
Ökat belopp för amortering av skulder	» 5,000: —	— —
Biträde för upplysningsverksamheten	» 2,500: —	— —
	Kronor 32,750: —	80,700: —

I nu förevarande avseende har *lantbruksstyrelsen* anfört följande.

Det borde anmärkas, att gällande avtal mellan utsädesföreningen och allmänna svenska utsädesaktiebolaget upphörde att gälla den 30 juni 1930 och att förhandlingar om nytt avtal mellan kontrahenterna påginge. Föreningens representanter hade därvid påyrkat, att avgiften för stammarna borde höjas från 60,000 till 90,000 kronor. Några positiva resultat av nämnda förhandlingar torde icke ännu hava uppnåtts. Utvidgningsplanerna avsåge emellertid delvis förbättring av arbetsresultaten och borde således vara av direkt värde för bolaget. Med fog kunde därför ifrågasättas, att bolaget påtoge sig kostnaderna för åtgärder, som direkt gagnade dess verksamhet. Huru förhållandena kunde utveckla sig, kunde givetvis icke nu förutses. I alla händelser skulle ett beviljande av statsbidrag för utvidgning av föreningens verksamhet utan tvivel föregripa nämnda förhandlingar. Under sådana förhållanden ansåge *lantbruksstyrelsen* sig icke för närvarande böra upptaga föreningens framställning i denna del till behandling.

Slutligen har *lantbruksstyrelsen* på grund av vad ovan anförts hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att anvisa för budgetåret 1930/1931 såsom särskilda extra anslag *dels* till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer (231,000 — 86,800 =) 144,200 kronor, *dels ock* till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrlands län och Jämtland samt i Luleå 100,460 kronor eller sålunda tillhopa 244,660 kronor.

Departementschefen har anfört följande, varav framgår innebörden av Kungl. Maj:ts förslag.

»På av *lantbruksstyrelsen* anförda skäl och av statsekonomisk hänsyn anser jag mig icke kunna tillstyrka beviljande för budgetåret 1930/1931 av statsbidrag för utvidgning av utsädesföreningens verksamhet enligt föreningens nu framlagda förslag.

Beträffande den av föreningen i anslutning till nuvarande omfattning av verksamheten uppgjorda utgifts- och inkomstberäkningen får jag anföra följande. I fråga först om utgifterna har posten till avlöningar till föreningens tjänstemän upptagits till 85,650 kronor, med beräkning att avlöningen till kontrollföreståndaren skulle fastställas efter samma grunder, som föregående år skett för avdelningsföreståndarna. Redan föregående år var denna fråga föremål för prövning utan att vinna bifall. Med allt beaktande av de kvalifikationer, som, på sätt av föreningen framhållits, måste

ställas på innehavaren av kontrollföreståndarbefattningen, finner jag, med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen i ärendet anført, även nu övervägande skäl tala för att en viss skillnad i löneavseende göres mellan kontrollföreståndaren och föreståndarna för förädlingsavdelningarna. Jag tillstyrker sålunda härutinnan lantbruksstyrelsens av statskontoret biträdda förslag liksom ock att i enlighet med myndigheternas förslag i förevarande post må inräknas de i ärendet omhandlade ålderstilläggen till vissa föreningens befattningshavare. Posten bör sålunda upptagas med (85,650 — 1,700 =) 83,950 kronor. I posten till dyrtidstillägg föränledes på grund av mitt förslag rörande kontrollföreståndarens lön en minskning med 435 kronor eller till 19,115 kronor.

I fråga om det såsom ny post upptagna beloppet å 1,200 kronor till anstaltens förevisning för besökande fann jag mig, — — — förklidet år icke böra tillstyrka anslags upptagande för ändamålet. Vunnen ytterligare erfarenhet, särskilt beträffande det hinder som med nuvarande ordning vid dylik förevisning vållas i arbetets bedrivande vid anstalten, torde emellertid hava ådagalagt att härutinnan föreligger ett behov av den art att det synes böra tillgodoses. Jag vill därför nu förorda, att posten, i överensstämmelse med vad både lantbruksstyrelsen och statskontoret förklidet år tillstyrkte, tages med i utgiftsberäkningen för budgetåret 1930/1931.

Beträffande övriga utgiftsposter, mot vilka varken lantbruksstyrelsen eller statskontoret gjort någon invändning, har jag ingen erinran att framställa. Utgifterna skulle sålunda upptagas för huvudanstalten med (233,200 — 2,135 =) 231,065 kronor och för filialerna till 100,460 kronor eller med sammanlagt 331,525 kronor.

Vad angår föreningens inkomstberäkning har den däri upptagna posten å 11,300 kronor, avseende tilläggsavgift av statens centrala frökontrollanstalt, av lantbruksstyrelsen föreslagits skola utgå ur beräkningen. Då på sätt i ärendet framhållits detta belopp utgör ersättning för tidigare bestridda kostnader, vilka icke medtagits i föreningens utgiftsstat, och då enligt vad jag erfarit ifrågavarande avgift nätt och jämnt torde täcka omkostnaderna, anser jag mig böra förorda, att beloppet uteslutes ur staten. I anslutning till vad statskontoret anført anser jag emellertid, att uttrycklig bestämmelse bör meddelas, att tilläggsavgiften i fråga uteslutande må användas för avbetalning av föreningens skulder. I övrigt föränleder föreningens inkomstberäkning icke någon erinran från min sida. Inkomsterna skulle sålunda beräknas till (98,100 — 11,300 =) 86,800 kronor. Med hänsyn till den beräkning av föreningens utgifter och inkomster, som jag ovan tillstyrkt, skulle det erforderliga statsbidraget utgöra (331,525 — 86,800 =) 244,725 kronor eller i avrundat tal 244,700 kronor, därav för huvudanstalten 144,240 kronor och för filialerna 100,460 kronor.

Det sålunda beräknade beloppet av statsbidraget utvisar i förhållande till statsbidraget för innevarande budgetår en ökning med 9,500 kronor.»

I motionerna I: 173 och II: 167 har upptagits utsädesföreningens ovanberörda framställning om anslag för budgetåret 1930/1931 för utvidgning av föreningens verksamhet.

Motionerna om anslag för utvidgning av föreningens verksamhet.

Vidare torde i anledning av motionen II: 171 först böra erinras om följande, som framgår av statsrådsprotokollet under punkt 77 i nionde huvudtiteln angående anslag för understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm.

Ang. registrering av sorter. Motion II: 171.

Med ett i statsrådsprotokollet omförmält utlåtande av lantbruksstyrelsen angående en av firman Weibull gjord framställning om anslag för budgetåret 1930/1931 hade styrelsen överlämnat en till styrelsen ställd skrivelse från Sveriges utsädesförening, däri föreningen anhållit, att styrelsen måtte såsom villkor för statsbidrag för bedrivande av växtförädling föreslå, att registrering av sortnamn icke finge förekomma, dels ock av firman Weibull till styrelsen avgivet yttrande över nämnda skrivelse.

I ovannämnda av *Sveriges utsädesförening* hos lantbruksstyrelsen gjorda framställning anföres huvudsakligen följande:

Under senare tid hade ej sällan förekommit, att utsädesfirmor såsom varumärke inregistrerat visst namn å av dem förädad utsädesort, vilket namn i regel vore det, som sorten erhållit av sin framställare. Genom sådan registrering erhöles ensamrätt att föra sorten i handeln under det registrerade namnet. Sålunda ägde ingen annan utsädesfirma saluföra sorten i säckar eller med omslag märkta med det registrerade namnet, och ej heller kunde lantmännen sinsemellan offentligen utbjuda sorten till salu under dess rätta namn. Det vore därför uppenbart, att registreringen kunde komma att i mycket hög grad försvåra den allmänna och snabba spridningen av värdefullare sorter inom landet. Ej mindre fara låge däri, att registreringsystemet kunde förorsaka oreda inom utsädeshandeln, i det att sorter, som på grund av registreringen ej finge allmänt saluhållas under sitt rätta namn, utbjödes under nytt icke inregistrerat namn. Vidare verkade registreringen hämmande å arbetet för fortsatt förädling av en registrerad sort, enär å den förädlade varan icke finge av annan användas det gamla sortnamnet med eventuellt tillägg av tecknet II, III o. s. v. Vad särskilt anginge utländska utsädesorter, som i vissa fall efter av föreningen verkställda undersökningar spredes, kunde svenska utsädesfirmor genom registrering av namnet å sådan sort hindra dess spridning. Så hade jämväl i ett fall skett, i det att firman Weibull genom inregistrering av namnet å viss dansk kornsort hindrat föreningen att utnyttja resultatet av verkställda undersökningar rörande detta utsäde. Föreningen hade för avsikt att senare upptaga förevarande fråga genom framläggande av förslag till ändring i hithörande lagstiftning. Vad som närmast syntes kunna göras vore emellertid, att statsunderstödda företag hindrades att begagna registreringsystemet, vare sig de själva eller genom mellanhand handhade försäljningen av sorten i fråga.

Vad beträffade allmänna svenska utsädesaktiebolaget, som enligt överenskommelse förde i handeln av föreningen förädlade sorter, hade bolaget vid pågående förhandlingar om nytt avtal med föreningen ställt sig förstående gentemot av föreningen framförda önskemål om intagande i

avtalet om förbud mot namnregistrering, dock under förutsättning att andra statsunderstödda företag i branschen komme i samma ställning.

Firman Weibulls yttrande över sistnämnda framställning innehåller i huvudsak följande:

Att firman i ett visst fall registrerat namnet å dansk kornsort hade berott på, att firman enligt avtal med den danska förädlaren förvärvat ensamrätt till försäljningen av förädlarens produkter i Sverige. Firman, som ville framhålla, att jämväl utsädesaktiebolaget i Svalöv hade ett flertal sorter inregistrerade, hade emellertid i eget välförstått intresse ingalunda för avsikt att begagna sortregistreringen till att hindra spridning av sorterna, under förutsättning att spridningen ägde rum i lojala former. Frågan om registreringsskydd för originalsorter vore för övrigt långt mera komplicerad, än som framginge av föreningens framställning, och kunde exempelvis icke ses på samma sätt, då det gällde korsbefruktande växtslag som då fråga vore om de självbefruktande. Förstnämnda växtslag vore långt mindre konstanta och underkastade större faror för försämring vid reproduktionen. Det föreläge därför såväl från det allmännas sida som för växtförädlaren själv ett betydande intresse av noggrann kontroll av den reproduktion, som kunde äga rum utanför förädlarens egen, och någon annan möjlighet för sådan kontroll torde för närvarande icke finnas än den som kunde utövas med stöd av sortregistringen. Växtförädlaren hade genom denna en viss möjlighet i sin hand att stävja missbruk av sortnamnet.

Lantbruksstyrelsen anför vidkommande utsädesföreningens framställning rörande registrering av sorter följande.

Nämnda framställning syntes grunda sig på den principiella uppfattningen, att fri handel med de förädlingsprodukter, som åstadkommes genom bidrag av statsmedel, bäst gynnade den svenska växtodlingen. Framställningen torde dock närmast avse förhållanden, som knappast direkt kunde anses beröra den statligt stödda växtförädlingsverksamheten, utan uppstått såsom en följd av det samarbete, som numera kommit till stånd mellan firman Weibull och viss dansk växtförädlingsverksamhet. Denna specialfråga syntes av firman Weibulls yttrande i ärendet att döma vara en rättsfråga, och funne lantbruksstyrelsen icke anledning att närmare ingå härpå.

I principfrågan delade lantbruksstyrelsen givetvis föreningens uppfattning om önskvärdheten av, att växtförädlingsresultat, som åstadkommits med anlåtande av statsmedel, i största möjliga utsträckning och utan onödiga band komme den växtodlande allmänheten till godo. De affärsfirmor, som tillgodogjorde sig resultaten av växtförädlingen, syntes hittills åtminstone i regel hava åtnöjt sig med fördelen av ensam dispositionsrätt till allt befintligt material vid en ny sorts utsläppande i marknaden samt den givna ekonomiska fördel, som sambandet med växtförädlingen medförde såsom reklam. Gällde frågan endast sådana spannmålsslag och därmed jämförliga växter, vilka åtminstone i stort sett såsom självbefruktare bibehölle sina egenskaper och där således en utsläppt sort även vid reproducering i andra och tredje hand kunde betraktas såsom samma sort, skulle lantbruksstyrelsen icke tvekat att giva sin anslutning till utsädesföreningens förslag. I fråga om korsbefruktade växter, särskilt rotfrukter och vissa trädgårdsväxter, ställde sig saken dock något annorlunda. I fråga om dessa växter delade lantbruksstyrelsen den mening, varåt firman Weibull givit uttryck, eller att det vore nödvändigt,

att förädlaren själv sökte att med alla medel behålla reproduktionen under egen uppsikt. Skedde ej så, syntes all säkerhet för att en sort verkligen hade de egenskaper, som dess namn avsåge att tillförsäkra, vara äventyrad. En registrering av dylika sorter i syfte att hindra värdelösa reproduktioner syntes lantbruksstyrelsen därför berättigad. Att döma av firman Weibulls yttrande i ämnet delade firman åtminstone i viss mån lantbruksstyrelsens uppfattning i denna del och syntes hava för avsikt att vid sin affärsverksamhet utnyttja inregistreringen så, att onödiga olägenheter icke därigenom vållades svensk odling. Under sådana förhållanden funne sig lantbruksstyrelsen icke böra tillstyrka bifall till utsädesföreningens framställning.

Départementschefen har beträffande sistberörda fråga anfört följande.

»Vad angår det av Sveriges utsädesförening väckta förslaget, att utlämnande av statsanslag för växtförädling måtte förknippas med villkor om förbud mot namnregistrering å utsädessorter, synes mig knappast lämpligt att i frågans nuvarande outhärliga läge tillgripa en sådan åtgärd, så mycket mindre som, enligt vad utredningen synes giva vid handen, inregistreringen, ifråga åtminstone om vissa sorter, synes kunna medföra fördelar ur allmänhetens synpunkt. På grund härav och i anslutning jämväl till den av firman Weibull avgivna förklaringen, att firman för sin del icke hade för avsikt att begagna namnregistrering till förhindrande av vederbörlig spridning av växtförädlingens resultat, finner jag mig icke kunna tillstyrka förslaget.»

Motionen II:171 har upptagit utsädesföreningens ovanberörda framställning att såsom villkor för erhållande av statsbidrag för bedrivande av växtförädling bör uppställas, att registrering av sortnamn icke må förekomma eller, då sådan redan skett, icke utnyttjas till förhindrande av sorternas spridning. Denna motion har således avseende å såväl Sveriges utsädesförening som Weibullsholms växtförädlingsanstalt. På grund härav har utskottet ansett erforderligt att under nu förevarande punkt upptaga denna fråga.

Mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet intet att erinra.

Utskottet.

Beträffande det av utsädesföreningen framställda, i motionerna I:173 och II:167 upptagna förslaget om anvisande för utvidgning av föreningens verksamhet av dels ett engångsanslag å 80,000 kronor dels ock till bestridande av årliga utgifter för utvidgad verksamhet 32,750 kronor har lantbruksstyrelsen i sitt ovanberörda utlåtande den 24 september 1929 framhållit, att utvidgningsplanerna delvis avsåge förbättring av arbetsresultaten och således borde vara av direkt värde för bolaget. Med fog kunde därför enligt styrelsens mening ifrågasättas, att bolaget i form av en ökad ersättning för övertagande av föreningens stammar påtog sig kostnader, som direkt gagnade dess verksamhet. Med hänsyn till då pågående förhandlingar mellan föreningen och bolaget om nytt avtal ansåg sig lantbruksstyrelsen icke för det dåvarande böra upptaga föreningens framställning i denna del till behandling. Genom

Kungl. Maj:ts skrivelse den 14 mars 1930 (nr 271) har ett nytt avtal mellan föreningen och utsädesbolaget för yttrande förelagts riksdagen. I sitt i anledning härav avgivna utlåtande nr 71 har utskottet av angivna skäl ansett sig icke kunna tillstyrka längre giltighetstid än tre år. Utskottet har vidare hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna. Denna utredning skulle bland annat omfatta en undersökning rörande anstalternas anslagsbehov. I avvaktan på resultat av denna utredning anser sig utskottet icke böra förorda anvisande av särskilda medel för *utvidgning* av föreningens verksamhet. Utskottet, kan sålunda icke biträda motionerna I:173 och II:167.

Rörande motionen II:171, vilken utskottet av ovan angivna skäl ansett sig böra upptaga under förevarande punkt, delar utskottet givetvis den uppfattningen, att växtförädlingsresultat, som åstadkommits med anlitande av statsmedel, i största möjliga utsträckning och utan onödiga band böra komma den växtodlande allmänheten till godo. Å andra sidan torde icke böra förbises att det här gäller en fråga, som reglerats genom lagstiftning och som därtill är av internationell karaktär. Att genom uppställande såsom villkor för statsbidrag till här berörda två växtförädlingsanstalter att registrering av sortnamn ej får förekomma undantaga dessa från den rätt i förevarande avseende, som jämlikt gällande lagstiftning tillkommer andra utsädesfirmor kan utskottet icke tillstyrka. Hittills vunnit erfarenhet på området synes heller knappast motivera ett sådant steg. Beträffande det av utsädesföreningen åberopade fallet har lantbruksstyrelsen framhållit, att detta hade avseende å förhållanden, som knappast direkt kunde anses beröra den statligt understödda växtförädlingsverksamheten. För övrigt torde kunna förut sättas att ifrågavarande båda anstalter skola med hänsyn till dem beviljat statsanslag finna det vara med sitt eget välförstådda intresse bäst förenligt att icke göra sig skyldiga till missbruk av registreringsrätten. Under hänvisning i övrigt till vad departementschefen i ärendet anfört kan utskottet icke biträda motionen II:171.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt med avslag å motionerna I:173 och II:167 samt II:171 för budgetåret 1930/1931 anvisa såsom särskilda extra anslag

dels till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 144,240 kronor,

dels ock till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrlands län

och Jämtland samt i Luleå 100,460 kronor eller sålunda tillhopa 244,700 kronor.

2:o) Under punkt 77 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra anslag av 100,000 kronor.

Understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 281—288 i statsrådsprotokollet.

Till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm har riksdagen såsom extra anslag anvisat för budgetåret 1924/1925 100,000 kronor, för budgetåret 1925/1926 75,000 kronor samt för vart och ett av budgetåren 1926/1927—1929/1930 50,000 kronor.

Genom beslut den 22 mars 1929 ställde Kungl. Maj:t det för innevarande budgetår anvisade anslaget till firman W. Weibulls förfogande, under villkor att anslaget komme förädlingsverksamheten helt till godo, att verksamheten vilade å den framstående teoretisk och praktiska utbildning hos dess utövare, som vore nödvändig för vinnande av anstaltens ändamål, samt uppehölls i sådan omfattning, att redan vunna resultat kunde utnyttjas och ett fullföljande äga rum av de viktigaste förädlingsarbetena, samt att firman underkastade sig den kontroll och inspektion angående medlens användning som kunde finnas erforderlig. I den mån så erfordrades för verkställande av nämnda kontroll och inspektion, skulle det åligga firman Weibull ej mindre att ställa till förfogande firmans räkenskaper, priskalkyler och övriga handlingar ävensom för inspektion upplåta laboratorier, försöksfält och dylikt, än även att tillhandahålla räkenskaperna i sådant skick, att utgifterna för växtförädlingsverksamheten utan svårighet kunde särskiljas från firmans övriga utgifter. Tillika uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen att utöva berörda kontroll- och inspektionsverksamhet, innefattande jämväl granskning av priserna å firmans utsädesvaror, samt att därom till Kungl. Maj:t avgiva berättelse.

I skrivelse den 25 oktober 1929 har firman Weibull på i statsrådsprotokollet närmare angivna skäl hemställt, att för understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm måtte för budgetåret 1930/1931 anvisas ett extra anslag av 100,000 kronor.

Över framställningen har lantbruksstyrelsen den 27 november 1929 avgivit infortrat utlåtande. Vid detsamma har fogats dels under punkt 1 härovan berörda, till styrelsen ställda skrivelse från Sveriges utsädesförening, däri föreningen anhållit, att styrelsen måtte såsom villkor för statsbidrag för bedrivande av växtförädling föreslå, att registrering av sortnamn icke finge förekomma, dels ock av firman Weibull till styrelsen avgivet yttrande över nämnda skrivelse.

För utsädesföreningens berörda skrivelse jämte däröver av lantbruksstyrelsen och firman Weibull avgivna yttranden har utskottet redogjort under punkt 1:o) här ovan.

Enligt av firmans åberopat utdrag av firmans räkenskaper för räkenskapsåret 1928/1929 har under samma tid utgifterna för växtförädlingsanstalten uppgått till 197,167 kronor 15 öre, därav 171,452 kronor 36 öre för förädlingsverksamheten och 25,714 kronor 79 öre för frökontrollen. För levererade produkter av förädlingsverksamheten har influtit 12,954 kronor 72 öre. Efter avdrag för sistnämnda belopp hava således kostnaderna för förädlingsverksamheten uppgått till 158,497 kronor 64 öre.

Beträffande resultatet av firmans bokslut för sistförflutna räkenskapsår har firman i sin framställning vidare upplyst, att å byggnader, inventarier, osäkra fordringar m. m. avskrivits omkring 142,000 kronor, samt att bokslutet, i vilket hänsyn tagits till statsbidraget, utvisade ett överskott å allenast 7,749 kronor 99 öre. Delägarnas i verksamheten insatta kapital hade icke kunnat gottskrivas ränta, och ej heller hade firmans två chefer, som tillika vore delägare, kunnat gottskrivas lön.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande i ärendet till en början anfört följande angående *firmans Weibulls framställning om anslag*:

Styrelsen hade inspekterat växtförädlingsverksamheten å Weibullsholm och därvid funnit densamma vara upprätthållen i föreskriven utsträckning samt enligt lantbruksstyrelsens förmenande i alla avseenden tillfredsställande ordnad. Av firmans räkenskaper framginge, att det för senast förflutna budgetår anvisade statsanslaget endast täckt cirka en tredjedel av utgifterna för själva växtförädlingen. Lantbruksstyrelsen hade icke funnit anledning att framställa någon erinran vare sig i fråga om storleken av de olika utgiftsposter, som uppförts såsom belastande växtförädlingen, eller beträffande firmans prissättning å utsädesvaror.

Till stöd för sin ansökning om ett förhöjt anslag åberopade firmans Weibull dels förenämnda kostnadsuppgifter, dels sin omfattande växtförädlingsverksamhet samt den betydelse denna genom värdefulla tillskott av växtodlingsmaterial inom snart sagt alla växtkulturella områden hade för landets jordbruk, och dels att firmans ekonomiska läge vore sådant, att ett ökat statsbidrag vore nödvändigt, för att växtförädlingsverksamheten skulle kunna upprätthållas i oförminskad omfattning.

Lantbruksstyrelsen ansåge sig kunna vitsorda förevarande anstalts för svenskt jordbruk betydelsefulla samt framgångsrika verksamhet inom olika förädlingsområden. Om lantbruksstyrelsen också fortfarande i princip vidhölle sin vid upprepade tillfällen uttalade uppfattning, att olägenheter lätt kunde uppstå därigenom att staten upprätthölle växtförädlingsverksamhet på skilda håll utan organiserat samarbete i någon form mellan de olika arbetscentra, ansåge sig styrelsen dock med hänsyn till den ställning, statsmakterna redan intagit till denna fråga, och i betraktande av det betydelsefulla arbete, som bedreves vid Weibullsholm, kunna förorda, att anslag beviljades anstalten jämväl för budgetåret 1930/1931.

Vid bedömande av behovet utav den ifrågasatta anslagsförhöjningen måste enligt lantbruksstyrelsens mening undersökas, huruvida något av de båda affärsföretag, som utnyttjade resultaten av den med statsunderstöd bedrivna växtförädlingen — vid Svalöv respektive Weibullsholm — särskilt gynnades. En jämförelse mellan de av förbindelsen med vederbörande växtförädlingsanstalt förenade kostnader, som åsamkades de båda affärsföretagen vid Svalöv och Weibullsholm, vore därvid enligt

lantbruksstyrelsens förmenande av betydelse. Därvid syntes utgifterna för växtförädling och för kontroll böra sammanräknas, enär affärsföretaget vid Svalöv genom det av statsmakterna godkända avtalet med Sveriges utsädesförening vore bundet vid den nuvarande kontrollen, och det därjämte kunde vara svårt att skilja på kostnader för förädling och för kontroll, särskilt som, åtminstone vad Svalöv beträffade, till den senare posten räknades all insyning och odlingskontroll.

För budgetåret 1928/1929 uppginge efter avdrag av värdet av levererade produkter de totala omkostnaderna för växtförädling och kontroll vid Weibullsholm såsom nämnt till ett belopp av 184,212 kronor 43 öre, varav på affärsföretagets del efter avdrag av statsanslaget komme 134,212 kronor 43 öre. Enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat uppginge motsvarande omkostnader under samma tid för affärsföretaget vid Svalöv till 132,393 kronor 25 öre, varav 60,000 kronor utgjorde avgift till växtförädlingsanstalten och återstoden kontraktensliga kontrollkostnader. Under förutsättning att de båda växtförädlingsanstalternas förädlingsresultat vore likvärdiga till myckenhet och handelsvärde och de båda firmornas årliga försäljning av vid respektive anstalter förädlade sorter också vore ungefär lika omfattande, borde affärsföretagen av förestående siffror att döma redan med nu utgående statsanslag vara ungefär lika belastade. Det vore emellertid å andra sidan möjligt, att respektive företags årliga omsättning av utsädesvaror utav förädlade sorter skilde sig från varandra i sådan utsträckning, att, därest statsbidraget ansåges böra utmätas med hänsyntagande till detta förhållande, ett ökat statsbidrag till firman Weibull kunde anses fullt berättigat. Huru detta förhållande mellan firmornas ifrågavarande omsättning i verkligheten tedde sig, undandroge sig lantbruksstyrelsens bedömning, då uppgifter angående omfattningen av firman Weibulls försäljning av egna förädlingar icke stått till lantbruksstyrelsens förfogande. Vid Svalöv däremot bokfördes på grund av avtalet med utsädesföreningen omsättningen av förädlade sorter särskilt. Vid bedömning av denna fråga torde för övrigt viss hänsyn böra tagas därtill, att förenämnda utsädesförening gjort gällande, att den avgift till utsädesföreningen vid Svalöv, som affärsföretaget därstädes för närvarande erlade, vore för låg och att underhandlingar om en förhöjning därav påginge utan att, såvitt lantbruksstyrelsen hade sig bekant, hittills hava lett till något resultat.

Departementschefen har i nu förevarande avseende anfört följande.

»Med hänsyn till det stora värdet för jordbruket av den av firman Weibull bedrivna växtförädlingsverksamheten anser jag, att statsbidrag för ändamålet bör beredas firman jämväl för budgetåret 1930/1931. Vidkommande anslagsbehovet synas på grund av firmans ekonomiska förhållanden, sådana de framgå av utredningen i ärendet, svårigheter komma att uppstå för firman att hålla verksamheten i gång i ungefär nuvarande utsträckning, om icke ytterligare statsanslag medges firman. I betraktande av att det mål växtförädlingen eftersträvar, avseende bland annat att höja nettoavkastningen av den brukade jordarealen, för lantbrukets ekonomiska drift är av största betydelse samt den förlust denna förädlingsverksamhet kunde lida genom ett nedläggande i större utsträckning av firmans verksamhet, vilken haft att framvisa synnerligen goda resultat, vill jag tillstyrka, att anslaget för nästkommande budgetår i enlighet

med firmans hemställan bestämmes till 100,000 kronor. För anslaget utgående torde böra gälla enahanda villkor, som föreskrivits genom Kungl. Maj:ts ovanberörda beslut beträffande anslaget för budgetåret 1929/1930.»

Utskottet.

På sätt utskottet redan under punkt 1:o erinrat har utskottet i utlåtande nr 71 hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om utredning rörande de båda statsunderstödda växtförädlingsanstalterna, Svalöv och Weibullsholm. Denna utredning skulle bland annat omfatta en undersökning rörande anstalternas anslagsbehov. I avvaktan på denna utrednings resultat har utskottet under nämnda punkt ansett sig icke böra förorda anvisande av särskilda motionsvis begärda medel för *utvidgning* av Sveriges utsädesförenings verksamhet.

Vad beträffar den av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsförhöjning till Weibullsholms växtförädlingsanstalt avses därmed att trygga ett *bibehållande* av växtförädlingsverksamheten i nuvarande omfattning. Utskottet anser givetvis ett sådant bibehållande vara i hög grad önskvärt. Emellertid har utskottet med hänsyn till den av utskottet ifrågasatta utredningen funnit en begränsning böra ske i det föreslagna beloppet. Utskottet kan därför icke tillstyrka högre anslag än 75,000 kronor. Utskottet anser sig emellertid kunna förvänta, att även med ett anslag å sistnämnda belopp det fortfarande skall bliva firman möjligt att uppehålla verksamheten i sådan omfattning, att vunna resultat icke äventyras samt att de viktigaste växtförädlingsarbetena fullföljas.

Beträffande den väckta frågan om uppställande såsom villkor för statsbidrag för bedrivande av växtförädlingsverksamhet, att registrering av sortnamn ej skulle få förekomma, har utskottet redan under punkt 1:o här ovan angivit sin ställning till denna fråga, och tillåter sig utskottet hänvisa härtill.

Under åberopande av det anförde hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra anslag av 75,000 kronor.

Stockholm den 6 maj 1930.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 71.